

DIMA CHIURCIUBAȘA, UN CĂMĂȚAR DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XVII-LEA ȘI NOBILA SA ÎNRUDIRE

Cristina Anton-Manea

Abstract

Based on several documents, the author presents the life of Dima Chiurciubașa, who initiated the tradition of money-lending for interest and made a good fortune. He was also an able merchant, getting involved especially in transactions with land and furs. Being a wealthy man he managed to raise his social rank by marriage, entering an old and prestigious noble family.

De la mijlocul secolului al XVII-lea cunoaștem cel puțin trei boieri din Țara Românească în urma cărora au rămas datorii importante, acumulate la un personaj destul de misterios, numit Dima Chiurciubașa. Datorii atât de importante, încât urmașii lor au purtat mai multe procese la Divan și au fost nevoiți să vândă din moșiile moștenite pentru a le plăti. Doi dintre acești boieri au fost Danciul, mare postelnic din Pârâieni și, Pană, mare clucer Pardescu.

Primul, Danciul, mare postelnic Pârâianu, a pierit împreună cu fiul său Preda postelnic în mod violent, uciși de Mihnea al III-lea voievod în 1659. În 1661 fiii săi rămași în viață, Barbu căpitanul și Pătru postelnic, împreună cu nepoata lor, Stana, fiica lui Preda postelnic, au fost *apucați* de Dima Chiurciubașa cu trei zapise ale tatălui, respectiv bunicului lor, în care erau consemnate datoriile acestuia în bani și ceară, precum și valoarea unei haine căptușită cu blană de râs, cumpărată pentru a onora reprimirea Băii de Fier de la Mihnea al III-lea¹, în valoare de 250 de ughi, la care se adăuga un împrumut a lui Preda postelnic, în valoare de 66 de ughi. Adică, celor trei li s-a imputat o datorie de 1366 de ughi. După ce și-au făcut toate socotelile pe baza zăpiselor pe care le aveau, au verificat ceara rămasă, 708 ocale, pe care le-au vândut cu 66 de bani ocaua și au obținut 1060 de ughi, adică *le-au făcut bani*, plătind o parte a datoriei, cei trei moștenitori au pus zălog satul Vulpeani², cu toți rumânii, siliștea Gruha, cu vilele de acolo și patru sălașe de țigani, cu 18 suflete, în contul datoriei pe care o mai aveau de plătit. Conform zăpisului semnat de cei doi frați și de nepoata lor, Dima Chiurciubașa putea să-și ia toate veniturile de pe aceste proprietăți, adică dijma care se obținea, până când ei reușeau să achite restul banilor, deci *„când vor putea da banii atunci să fie volnici a lua toate acestea; și când vor putea căpăta o sută, și mai puțin și mai mult, tot să-i dea dumnealui banii și să scrie în dosul zăpisului până vor plăti”*³. Ei se angajau astfel să plătească în rate datoria rămasă, când vor putea și cât vor avea, până la stingerea ei.

Dar, prin acest act nu a fost stabilită o dată limită a achitării datoriilor, un termen de stingere a ei, astfel că problema acesteia s-a reluat pe parcursul a 28 de ani. Astfel, în 4 mai 1668, adică după șapte ani de la încheierea înțelegerii de mai sus, Mareș Băjescu mare vornic, a decis să-i atribuiască în proprietate lui Dima Chiurciubașa satul Vulpeani, siliștea Gruha și cele 18 suflete de țigani luate de la fiii lui Danciul mare postelnic Pârâianu, *„pentru a lui datorii și socoteale”*⁴. Decizia marelui vornic a fost întărită prin hrisov domnesc emis de Radu Leon, o lună mai târziu, în 25 iunie 1668, prin care Dima Chiurciubașa să fie volnic să aibă tot satul Vulpeani, siliștea Gruha și jumătate din Baia de Fier, precum și cele 18 suflete de țigani. Cartea domnească afirma că cei doi frați Pârâianu i-ar fi făcut întâi zapise de amânarea a plății cu un nou termen, pe care nu l-au respectat, așa că domnul îi recunoștea lui Dima stăpânirea asupra proprietăților amanetate⁵. Respectiv, s-a considerat că trecuse destul timp ca să fie plătită datoria și se împlinise termenul stingerii ei.

¹ Baia de Fier fusese preluată de la familia boierilor Pârâieni de Matei Basarab și reprimată de Danciul, mare postelnic, de la Mihnea al III-lea.

² Comuna Vulpeani/Vulpeni se afla în județul Dolj, apoi în cel al Romanaților, pe apa Geamartalului.

³ *Mănăstirea Surpatele*, II/9.

⁴ *Mănăstirea Surpatele*, II/14.

⁵ *Mănăstirea Surpatele*, II/15.

Probabil că s-a revenit asupra hrisovului lui Radu Leon pentru că, în mod surprinzător, în decembrie 1672 Grigore Ghica voievod îi recunoștea lui Barbu căpitan Pârâianu stăpânirea asupra satului Vulpeani ot sud Dolj, „*tot satul cu tot venitul den câmpu, den pădure și de pre tot hotarul*”, după o pârlă avută cu doi dintre rumânii din sat, care cereau să se răscumpere. Aceștia afirmă că o seamă de rumâni din sat au fost *judeciți*, adică s-au răscumpărat și s-au eliberat, iar pe cei rămași i-a zălogit pentru 800 de ughi. Barbu căpitanul și-a justificat acțiunea prin nevoia de a plăti datoriile tatălui său, iar rumânii rămași îi erau necesari pentru cultivarea pământului și dobândirea veniturilor necesare⁶. Situația s-a schimba din nou când, după moartea lui Barbu mare ban Pârâianu, a fratelui său Pătru mare clucer și a Dimei Chiurciubașa, jupanița ultimului, Stana, s-a prezentat la soția banului, Maria băneasa, și a pretins lămurirea problemelor financiare rămase de pe urma defuncțiilor menționați. Cu această ocazie s-a pomenit din nou de datoria lui Danciu mare postelnic Pârâianu, de 1366 de ughi „*care au stat ne căutate până acum, în zilele mării sale Costandin voievod*”, pentru care se pusese războiul menționat la început. Jupânița Stana a fost obligată să jure cu patru boieri în biserică că nu a primit banii datorați, deoarece jupânița Maria băneasa nu știa nimic de această datorie. Pentru că jupânița Stana a jurat, jupanița Maria băneasa cu fiicele ei, Stanca și Marica, și cu nepotul ei Staico, fiul lui Pătru clucerul, au rămas „*platnici ca să dea banii*”⁷. Abia atunci a revenit definitiv satul în posesia jupâniței Stana care, l-a dăruit zestre fiicei sale Ilinca, căsătorită cu Costandin mare cămăraș Corbeanu, fiul lui Vintilă mare ban⁸. Dar moartea prematură a acesteia, fără urmași, i-a determinat pe Stana și pe fiul său Matei postelnic, în 1692, „*văzândii ce traiul bun care au avut fiica dumneaiei Ilinca [cu soțul său] s-au socotit întra lor bună socoteală ... de au dat ginere'său Costandin cămărașul, pentru aducerea aminte și pomenire fiicii dumnealor, satul ce se chiamă Vulpenii, o păreche de brățări de aur, 1 păreche de cercei, 6 linguri de argint, 12 tipsi de cositor, așternutul cu totul, șao cu refturi⁹ masăleșască(?) cu peșchir, 60 de oi, 30 de stupi, 30 de rămătoare cu prăsilă, o țigancă, ..., 1 copil de rumân*”. O altă moșie, dată zestre fiicei sale, a fost Șirineasa, pe apa Luncavățului care, le-a fost și lor „*de cumpărătoare de la moșneanii de acolo*” pe care, după ce i s-a întors, „*după obiceiul țării*”, a dăruit-o Mănăstirii Hurezi pentru sufletele lor „*și pentru sufletul boiarinului său și pentru sufletele coconilor ce sântă prestăviți*”¹⁰, adică a celorlalți copii decedați.

Vulpenii, întreg sau parte din el, s-a întors din nou la Stana și la fiul ei Matei care, l-au vândut împreună cu siliștea Gruha, cu viile sale, în 1712, lui Ivan căpitan Zătreanu cu 900 de *bani gata*¹¹, ieșind atunci definitiv dintre proprietățile lor.

Cel de al doilea datornic al chiurciubașului, Pană căpitan Pardescu, după ce și-a făcut „*toată socotealele ce a avut*”, a recunoscut în 29 iunie 1663 că trebuia să-i restituie 793 de taleri și jumătate, pe care se obliga să-i plătească în toamna aceluiaș an, *fără nici un cuvânt*, fără nici o amânare, angajându-se să-i încredințeze creditorului său toată ceara pe care urma să o obțină¹². Din lipsă de documente, nu putem afirma dacă a acoperit complet această datorie, oricum a mai contractat altele, pentru că nouă ani mai târziu, în 1671, Antonie vodă a numit patru boieri, adică pe Gheorghe biv vel ban, Chirica biv vel logofăt, Vâlcu vel paharnic și Vintilă vel arnaș, în frunte cu mitropolitul țării, Teodosie, ca să judece și să hotărască cum vor fi achitate cele rămase de pe urma sa¹³. De fapt, trebuia să împartă averea rămasă între Matei postelnic, fiul său, și „*mumă 'sa cea vitregă*”, jupanița Ilina, „*care au fost a doao jupâneasă [a] lu[i] Pană clucer*”, să repartizeze moșiile, țigani, rumânii și bucate ca să plătească datoriile pe care le acumulase. Completul de judecată s-a strâns la Sfânta Mitropolie și a scos Sfânta Pravilă, ca să afle ce spunea legea referitor la un astfel de litigiu. Apoi, au preluat zapisele jupaniței Ilina și ale lui Matei ca să le cerceteze. Jupanița Ilina avea unul făcut de Pană clucer, prin care îi lăsa mai multe moșii, țigani și bucate, adică boi, vaci, cai, oi și stupi „*din agoniseala lui*”, pe care să le țină în pace de către Matei postelnic până la moartea ei. Adică, îi lăsa o mare parte din averea sa care intra în folosința viageră jupaniței Ilina, urmând ca după moartea ei să treacă în

⁶ Mănăstirea Surpatele, II/12. Satul fusese cumpărat de tatăl său de la Preda spătar, nepotul lui Preda ban din Cepturoaia, fiul lui Tudor banul.

⁷ Mănăstirea Hurezi, XIX/28.

⁸ Mitropolia București, CCCXVII/1.

⁹ Respectiv șau cu rafturi, adică scări de șau.

¹⁰ Mănăstirea Hurezi, XXII/3.

¹¹ Mănăstirea Surpatele, II/18.

¹² Mănăstirea Brâncoveni, XXV/5.

¹³ Mănăstirea Brâncoveni, XVIII/30.

stăpânirea lui Matei. Dar, acel zapis nu spunea nimic de datoriile lui, care, însumate, valorau 5.500 taleri. Jupanița Ilina, „*moșiile și țiganii și bucatele pohtia a le ținea*” și, vroia să-și stăpânească bu-nurile lăsate ei moștenire de soțul său, fără să plătească datoriile și birul care rămăneau asupra lui Matei postelnic. Boierii au considerat că Pană clucer nu și-a întocmit „*un așezământ bun*”, așa că au judecat „*pe dreptate [și] pre învățătura Sfintei Pravile*”, alegând toată zestrea jupaniței Ilina pe care o avea pe „*foiță iscălită la mâna ei*” și i-au cerut lui Matei postelnic să i-o restituie din bucatele tatălui său. Au mai adăugat și 50 de stupi din cei ai lui Pană clucerul, iar restul, din cele lăsate ei de soțul său, le-au trecut fiului acestuia, în contul datoriilor, ca să le plătească. Considerând că avea timp să-și plătească datoriile, Pană Pardescu dorise să-i încredințeze soției sale averea pe timpul vieții acesteia, printr-un *zapisul* cu valoare de testament. Jupanița lui fie nu a vrut, fie că nu a putut să le plătească, ceea ce contravenea Pravilei care avea alte prevederi¹⁴.

În ceea ce privește sculele, hainele, dichisele casei și pentru ce ar fi câștigat Pană clucer Pardescu până la moartea sa *să aibă a le darea jupâneasa Ilina toate, până la una lu[i] Matei postelnic*. Și ca să fie siguri că au fost restituite, jupanița Ilina a trebuit să jure în biserică, cu mâna pe Evanghelie, împreună cu două jupanițe. Și în încheiere, completul de judecată îi cereau lui Matei postelnic *să o miluiască [pe Ilina] ca pre a lui mumă, până la moarea ei*. Așa au judecat cu Sfânta Pravilă cei patru boieri și au încheiat cu un act semnat de întregul complet de judecată.

Zece ani mai târziu, în 1682, Matei postelnic recunoștea Stanei, soția lui Dima Chiurciubașa, și fiului său Matei că din datoria rămasă de la tatăl său, Pană clucer, decedat în timpul primei domnii a lui Grigore Ghica, mai sunt de plătit 900 de taleri din care el a dat numai 200¹⁵. Restul banilor nu-i avea așa că i-a acoperit cu valoarea unor țigani care-i rămăseseră din averea tatălui său, cumpărați de acesta de la Radu Năsturel mare ban. Acești țigani ar fi trebuit să stingă datoria, așa că actul încheiat era semnat de zece mari boieri ai țării ca martori. Și totuși, după moartea lui Matei postelnic, egumenul de la Mănăstirea Brâncoveni și cel de la Mănăstirea Bistrița s-au plâns că Matei postelnic, fiul Dimei Chiruciubașa, ar fi scos un zapis al lui Matei Pardescu pentru o datorie de 700 de taleri pentru care acesta ar fi dat niște țigani pe care nu i-a primit. Cum la moartea lui, Matei Pardescu, înmormântat la Mănăstirea Brâncoveni, mărturisise că nu avea alte datorii, cei doi egumeni s-au plâns mitropolitului că le-au fost ceruți țiganii. Astfel că mitropolitul o chema pe Stana Chiurciubășoia, mama lui Matei postelnic, care se călugărise, să jure că nu a luat nici un țigan de la Matei postelnic Pardescu¹⁶.

Dima Chiurciubașa a mai avut și alți debitori, printre care un Barbu logofăt din Râmesci¹⁷, dator cu 56 de ughi în 1668¹⁸. Acesta, folosise bani împrumutați pentru a-și obține, *scoate*, zestrea jupâniței sale, Stana, de la socrul său Udriște din Șirineasa¹⁹, probabil pentru a-l da în judecată. Dar la soroc, adică la termenul de înapoiere a împrumutului, nu a avut banii datorati și, a garantat restituirea lor prin amanetarea rumânilor din Șirineasa care îi reveniseră²⁰. Un alt datornic a fost Cârștian cu fiul său Radu din Oțișani²¹ care a acoperit o datorie de 146 de ughi cu moșia sa din Folești²², cu vii cu tot, 2 rumâni din Oțișani cu moșia lor și jumătate din moșia sa de la Cărstănești.

Asupra activității de cămătar, datele de mai sus aduc destul de multe informații, în timp ce asupra celei de blănar, avem una singură, cea referitoare la vânzarea unei haine de răs lui Danciu mare postelnic. Și totuși, Dima era în primul rând blănar și chiurciubașă, adică starostele breslei blănarilor.

Abia de la sfârșitul secolului al XVI-lea avem știri despre o înclinație deosebită a boierilor din Țara Românească pentru blănuri scumpe, când și la noi au apărut meșteri blănari în orașe, cam din aceeași perioadă, grupați într-o breaslă, deosebiți de jocarii din sate care lucrau numai piei de oaie, respectiv cojoace. Asemenea meșteri s-au specializat, probabil, din rândul țăranilor liberi și orașenilor, pentru că

¹⁴ Într-un caz similar, petrecut la <1640>, cel al lui Mușat vistier din Pietroșani, averea acestuia a fost împărțită de Papa logofăt din Greci în trei părți: două reveneau Despinei și Ilincăi, soția sa de-a doua și fiica sa, iar a treia parte lui Vasile spătar, fiul său din prima căsătorie, astfel că cele două urmau să plătească două părți ale datoriei, iar el o parte

¹⁵ Mănăstirea Brâncoveni, XXII/51.

¹⁶ Mănăstirea Brâncoveni, XXII/58.

¹⁷ Cred că, din cele două sate cu acest nume, situate în județul Vâlcea, în cazul nostru ar fi vorba de cel din plasa Horezu, compus din satele Râmesci și Urșani, situat mai aproape de Șirineasa.

¹⁸ Mănăstirea Horezu, I/9.

¹⁹ Comuna Șirineasa se află în județul Vâlcea, pe valea Luncavățului și înglobează satele Șirineasa, Ciorăști și Slăvitești.

²⁰ A zălogi, arhaic, înscamnă a amaneta sau a pune gaj.

²¹ Comuna Oteșani din județul Vâlcea se învecinează cu comuna Cărstănești.

²² Folești, comună în județul Vâlcea, pe apa Bistriței, învecinat cu comuna Genuneni.

boierii, chiar și cei mai săraci, disprețuiau ocupațiile meșteșugărești, considerând că este sub demnitatea lor să le practice. S-ar putea ca inițial, asemenea meșteșuguri să se fi învățat în afara țării, în mari ateliere transilvănene și europene. În prima jumătate a secolului al XVII-lea documentele au consemnat circa 34 de *cojocari*, cei mai mulți în București, Târgoviște, Târgșor și Câmpulung, care erau de fapt blănari. Pe lângă meșteșugul care le aducea un câștig bun, ca să poată procura materia primă aveau nevoie de bani. Astfel că, au ajuns creditorii unor mari boieri ai țării și, pentru că, de multe ori, aceștia nu puteau să-și plătească datoriile, creditorii primeau în schimb moșii, bijuterii și țigani. Un exemplu ar fi Dima și Zotei, *cojocari* din București, care i-au vândut lui Preda mare sluger din Greci și fiului său Mihai două foi de samur și o foaie de jder cu 500 de ughi în anul 1630²³. Preda sluger nu și-a plătit blănurile, așa că și-a pus zălog satul Putineiu²⁴, cu toți rumânii și tot venitul, sat care, ulterior, a revenit celor doi blănari. Probabil că și pentru alte datorii cei doi au fost puși la temniță²⁵. Dar cel care ar fi putut concura cu Dima Chiurciubașa a fost Ghinea *cojocar* din București, căruia i-a fost dator Petru clucerul, fiul lui Aslan, cu 515 ughi achitați cu satul Hierăși cu rumâni, casele din sat, viile și morile în 1640²⁶. Dar Ghinea *cojocarul* mai cumpărase de la același Petre clucerul o parte din satul Ostra, din județul Olt, cu doi ani înainte²⁷ și doi ani mai târziu ocină în Făcăiani județul Ialomița, de la Mușa, soția lui Paraschiva postelnic²⁸. Sporindu-și averea și prestigiul, el apare ca martor într-un zapis din 1648, alături de alți opt mari boieri ai țării²⁹.

Aceleași documente menționează, puțin înaintea lui Dima, protagonistul acestor rânduri, numai un staroste al breslei blănarilor, pe Costandin din Târgoviște³⁰. Nu știm din breasla cărui oraș era Dima staroste de blănari dar, situarea celor mai mulți dintre datornicii săi în județele Argeș, Vâlcea și Romanați ne-ar determina să-l localizăm tot la Târgoviște. Cu siguranță că la începutul carierei s-a ocupat de confecționarea hainelor de blană și comercializarea lor. Dacă s-ar fi ocupat numai cu comercializarea blănurilor, ar fi fost negustor și n-ar fi ajuns starostele blănarilor. Numai din confecționarea și comercializarea lor ar fi putut să obțină banii cu care a făcut ulterior camătă, a dobândit moșii cu rumâni, vii, țigani, dichise și bijuterii. Cu alte cuvinte, a realizat o avere impresionantă într-un timp relativ scurt.

Prima surpriză o reprezintă porecla sa de *Țarigrădeanu* care apare în documentul din 1661 semnat de fiii lui Danciu mare postelnic Pârâianu. Înseamnă că, fie provenea din Imperiul Otoman, de la Istanbul și, în acest caz, era mai mult ca sigur grec, fie un localnic care se specializase în capitala imperiului. Dacă a fost grec, nu știm cum a ajuns starostele breslei blănarilor din Țara Românească? Mai târziu, respectiv în 1682, numele său a fost însoțit de cel al localității în care se afla conacul său, Genuneani, *Dima chiurciubașa din Genuneani*³¹. Cred că este vorba despre un sat cumpărat la începutul carierei sale și i s-a atribuit ca titlu, ca unui boier, pentru că fiica sa se căsătorise cu fiul unuia dintre cei mai mari boieri ai țării.

Proprietățile sale, moșii întregi sau părți ale acestora, se grupau mai ales în județul Vâlcea, unde se situau Genuneani, Șirineasa, Folești, Oțișani, Cârstănești precum și Vulpeani din județul Dolj, la care se adăuga Baia de Fier, despre care vom vorbi mai încolo. În afară de acestea, el a cumpărat alte sate, printre care și Hurezi, în timpul lui Radu Leon³². Interesant este faptul că boierii își amanetau satele, promițând că le vor plăti din vânzarea cerii, cel puțin în cazul primilor doi datornici menționați mai sus. Dar, pentru a obține banii de care aveau mare nevoie, la mijlocul secolului al XVII-lea boierii își amanetau bijuteriile și dichisele casei, respectiv vasele de argint și aramă. Un asemenea caz a fost înregistrat într-un zapis din 1715 când numele său a fost pomenit de jupâneasa Marica, soția lui Papa paharnic Greceanul, fiul lui Diicul Greceanul³³. Ea pretindea de la Socol și Vlad, fiii lui Vlad paharnic Rudeanu, o pereche de brățări

²³ DRH, XXIII, p. 419.

²⁴ Comuna Putineiu se află în județul Teleorman, pe valea cu același nume, dar satul medieval se afla până în 1836 în județul Olt și era situat pe vatra cătunului Cărlomanul, care a devenit apoi pendinte de comuna Putineiu.

²⁵ O altă datatoare a avut Preda slugerul față de Ivan și fiul lui Matei Lătinul din Bosna Săraiu, vezi doc nr. 273, în DRH, XXIII, p.440.

²⁶ Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului, Vol V, 1640 – 1644, p.49, nr. 72.

²⁷ *Ibidem*, Vol IV, p. 559-560, nr. 1268.

²⁸ *Ibidem*, Vol V, p. 336-337, nr. 766.

²⁹ *Ibidem*, Vol VI, p. 425, nr. 1160.

³⁰ *Ibidem*, p. 171, nr. 433.

³¹ Comună din județul Vâlcea, la nord (de ?) Otăsău.

³² *Mănăstirea Hurezi*, I/13.

³³ *Mitropolia București*, CCCL/8.

din aur, o cunună “și alte scule prețuite toate acelea scule drept taleri 250”. Aceste bijuterii fuseseră încredințate de Diicul Greceanul socrului său, Vlad paharnic Rudeanu, iar acesta le-a pus zălog la Dima Chiurciubașa, ca să-și scoată moșia sa Stoienești³⁴, pusă zălog.

Cu o avere atât de importantă, era firesc ca Dima Chiurciubașa să dorească să se înalțe pe treptele sociale, ceea ce nu se putea realiza decât printr-o alianță matrimonială. Astfel că, el a reușit să se căsătorească cu fiica lui Preda postelnic și nepoata lui Danciu mare postelnic din Pârâieni³⁵. Faptul că era descendenta boierilor din Pârâieni, o spune chiar jupânița Stana³⁶ în 1691, când îl numește pe Barbu mare ban Pârâianu-Milescu „*unchiul nostru*”, iar pe Danciu mare postelnic Pârâianu „*moșul nostru*”³⁷. Ascendența jupâniței Stana rezultă și din hrisovul de judecată al lui Constantin Brâncoveanu, emis urmașilor lui Danciu mare postelnic Pârâianu, când împarte datoria acestuia în trei, spunând că: două părți revin fiilor marelui postelnic, iar a treia parte revine Stanei chiurciubășoia, ca în zapisul din 1661. Ar fi primul caz în istoria societății feudale românești când nepoata și fiica unui mare boier se căsătorește cu cineva situat nu numai pe o treaptă socială inferioară, dar care își câștigase averea din munca manuală, un meșteșugar, care se ocupa și cu camăta, ocupație atât de condamnată de biserica ortodoxă.

Probabil că această căsătorie nu ar fi avut loc dacă bunicul și tatăl ar mai fi trăit, dar Stana a fost mai mult ca sigur obligată să-l ia în căsătorie pe Dima Chiurciubașa, pentru ca familia ei, unchiul ei, să fie păsuiri de o datorie pe care nu știau cum și când vor putea să o plătească. Așa se explică și de ce a fost amânată atât de mult timp plata datoriilor acumulate de Barbu mare ban și fratele său Pătru mare clucer și, de ce a fost lichidată abia după moartea tuturor personajelor implicate în această afacere, adică atunci când între descendenți înrudirea de sânge se topise și clanul se spărșese. Cred că această căsătorie a fost contractată și pentru că Dima era grec, țarigrădean, străin de țară, condiții care-i estompa oarecum statutul.

Dima Chiurciubașa a reușit să-și depășească condiția socială prin descendenți, dar nu pentru mult timp. Din această căsătorie au rezultat mai mulți copii, din care au trăit doar doi: Ilinca și Matei. Dintre aceștia, numai Ilinca a avut o căsătorie conform rangului bunicului și străbunicului său, cu Costandin mare cămăraș Corbeanu, în timp ce Matei a rămas la rangul de postelnic toată viața, rang pe care-l căpăta orice fiu de boier, încă de la naștere.

Dima Chiurciubașa era mort sigur în 1678³⁸, dar s-ar putea ca decesul să se fi produs anterior, respectiv puțin înainte de recunoașterea satului Vulpeani lui Barbu căpitan Pârâianu, în 1672, profitându-se de dispariția sa. Înainte de a muri, el a iertat de rumânie, adică a eliberat, niște rumâni din satul Hurezi³⁹.

După moartea soțului său, Stana s-a străduit să strângă banii împrumutați de el sau contravaloarea acestora, probabil cu mare greutate. În același timp, a dăruit și a risipit o mare parte a averii pentru datorii pe care le-a acumulat chiar ea. Astfel, a înstrăinat satele Vulpeani, Baia de Fier și Hurezi, care-i reveneau în parte și din averea familiei sale. Pentru aceste sate, care fuseseră puse zălog lui Dima chiurciubașa, dar pe care acesta nu le-a stăpânit propriu-zis decât parțial și temporar, s-au părât la domnie jupânița Stana, pe de o parte și, jupânița Maria băneasa cu fiicele ei și Staico, fiul lui Pătru clucerul Milescu, pe de altă parte. Aceste certuri au fost aplanate de *Constadin Brâncoveanu voievod*, printr-un hrisov emis în 1690⁴⁰, așa cum am arătat mai sus. La aceasta se adăuga dobânda de doisprezece la sută pe zece ani, care trebuia împărțită și ea în trei. Numai dacă nu puteau plăti ultimii doi, moșiile reveneau Stanei chiurciubășoia. În afara sumei împărțită în trei, se adăugau și cei 593 taleri pe care-i împrumutase Barbu mare ban cu zapis și alți 200 taleri fără zapis, pe care trebuia să-i plătească jupânița Maria, dacă Stana jura cu mâna pe Evanghelie că nu i-a primit.

³⁴ În *Marele Dicționar Geografic al României* din 1902 au fost pomenite patru sate cu acest nume în județele Vlașca, Romanați, Ilfov și Vâlcea. Cum Dima chiurciubașa a activat mai ales în județul Vâlcea, cred că era vorba de satul situat în această zonă.

³⁵ Asupra vechimii și nobleței familiei boierilor din Pârâieni, vezi articolul trecut la nota de deasupra (??).

³⁶ Trebuie să corectez genealogia familiei boierilor din Pârâieni unde am trecut-o greșit Stanca nu Stana, (!!!!!!!) vezi Cristina Anton Manea, *Descendenții marelui spătar Stanciu al Bengăi și soarta posesiunilor sale (secolele XVI – XVIII)*, în *Muzeul Național*, XVI, pp. 115 – 126.

³⁷ *Condica Mănăstirii Polovragi*, p. ??

³⁸ *Mănăstirea Hurezi*, I/1.

³⁹ *Mănăstirea Hurezi*, I/13.

⁴⁰ *Mănăstirea Hurezi*, XIX/27.

Jupânița Stana a mai revendicat de la jupânița Maria și o serie de bijuterii pe care le luase unchiul său, Barbu mare ban, printre care o pereche de brățări de aur, un brâu de argint, un cazan mare și niște tingiri, la care se adăuga și un cal⁴¹. Probabil că au fost destul de multe bijuterii de revendicat, din moment ce, într-o însemnare a unei boieroaice asupra zestrei primită de la părinți și risipită de către soțul său Mihalcea, se spune că „*au mai venit de la jupâneasa Stana chiurciubășoia pentru lei 20 datoria socru-mieu, ... și am dat un ac⁴² de taleri 2*”⁴³.

În ceea ce privește celelalte sate, Horezi cu toți rumânii a fost vândut lui Constandin Brâncoveanu mare spătar, în anul 1684 cu 333 de ughi⁴⁴. Și tot acestuia Baia de Fier, mai exact, i l-a trecut acestuia în stăpânire pentru un împrumut de 600 de taleri, la care domnitorul a mai adăugat 66 de taleri pentru a-i împlinii valoarea. Șirineasa, care fusese întâi zălogit lui Dima Chiurciubașa, cumpărat apoi de acesta de la moșnenii de acolo, pe care o dăduse zestre fiicei sale și întors la moartea acesteia, a fost dăruit de jupânița Stana Mănăstirii Hurezi. Donația a mai fost motivată și pentru că oasele „*boiarinului său și ale coconilor, îngropate la Genuneani și pustiindu-se locul acela le-a ridicat... și le-a adus de le-a îngropat la sfânta mănăstire*” Horezu și a trecut numele părinților și cele ale membrilor familiei sale la Sfântul Pomeanic/pomelnic⁴⁵. Și fiul său Matei postelnic a donat Mănăstirii Dintrunlemn în 1701 o vie cu pomel și locul casei din siliște, cumpărat de el pentru pomenirea părinților săi⁴⁶.

Ca foarte multe boieroaice din vremea sa, și jupânița Stana s-a călugărit după 1700, cu numele de Stefana, probabil la Mănăstirea Surpatele⁴⁷.

Matei postelnic și-a stabilit reședința la Drăgoești⁴⁸, sat de la care și-a luat numele de familie. Căsătorit cu Ancuța, avea în 1712 un fiu numit Gheorghe⁴⁹. El a fost muștrat de mai multe ori de Constandin Brâncoveanu că și-a întins moșia peste părțile altora, care nu i se cuveneau⁵⁰. Cu aceasta încetează informațiile despre familia Drăgoescu până la 1745 când, o Despina Drăgoeasca impresura moșile Mănăstirii Dobrușa în hotarul Crivinii, tot acolo unde o făcuse, cu peste 30 de ani înainte, Matei postelnic, bunicul său, probabil.

Uimitor este faptul că la 1747, adică peste aproape 50 de ani, Matei Mălescu și familia lui pretindeau satul Vulpeani din sudul Romanaiilor, și Gruha cu **via** care revenise între timp Mănăstirii Surpatele. În documentul emis de Ianache Hrisoscolco mare ban al Craiovei, se spune că strămoșii acestui Matei Mălescu, Barbu, Pătru și Stana, au dat satul lui Dima Chiurciubașa pentru o datorie pe care o avusese tatăl lor, Danciu mare postelnic Pârâianu. Acesta l-a stăpânit 44 de ani, după care soția și fiul său l-au vândut doamnei Marica Brâncoveanu, care l-a dăruit Mănăstirii Surpatele. După 70 de ani, adică la 1732, s-a sculat nepotul vânzătorilor cu pâra împotriva stareței, „*fără acte, numai cu o foiță fără lună și leat sau iscălituri*”, din care ar fi reieșit că datoriile ar fi fost plătite. Cererea lui a fost respinsă de administrația germană a Olteniei dar, după 13 ani, stareța a trebuit să ceară din nou recunoaștere stăpânirii asupra satului, la Grigore Ghica voievod în 1747⁵¹. Acest Matei Mălescu trebuie să fi fost un descendent al lui Costandin, fiul marelui ban Barbu Mălescu Pârâianu și al Casandrei. Interesant este faptul că Barbu mare ban Mălescu-Pârâianu era căsătorit la vremea când l-a avut pe acest Costandin, pe care l-a recunoscut, pentru că i-a lăsat și o parte din averea sa. Să fi fost influența otomană în privința acestei poligamii? Oricum, numele de Mălescu îl moșteneau numai descendenții lui Barbu banul, pentru că el cumpărase satul și și-a avut acolo conacul. Costandin a fost unicul său fiu, pentru că de la Maria a avut numai fete.

Acest Dima Chiurciubașa a fost un exemplu pentru boierimea românească. De la el o parte a acesteia a început să se ocupe cu comerțul și cămătăria.

⁴¹ Mănăstirea Hurezi, XIX/27.

⁴² Din cele de argint aurit, sau aur, cu pietre prețioase, care se înfigea în vâlul purtat pe cap, foarte des menționat în documente și descoperite în săpături arheologice datând de la sfârșitul secolului al XVI-lea și până la sfârșitul celui următor.

⁴³ Mănăstirea Hurezi, VII/1.

⁴⁴ Mănăstirea Hurezi, I/13.

⁴⁵ Mănăstirea Hurezi, XXIII/3.

⁴⁶ Mănăstirea Dintrunlemn, XX/12.

⁴⁷ Mănăstirea Surpatele, II/18.

⁴⁸ Cred că este vorba de comuna Drăgoești din județul Gorj, deși mai există sate cu acest nume în județele Ilfov și Olt.

⁴⁹ Mănăstirea Surpatele, II/18.

⁵⁰ Episcopia Râmnic, LXXVIII/9 și LXXVIII/11. Domnul îl atenționează în două rânduri, în 1705 și 1708 pe Matei postelnic Drăgoescu că, împreună cu Mihai căpitan Fărcășanu și Hrizea Muțescu, a uzurpat moșia Mănăstirii Dobrușa.

⁵¹ Mănăstirea Surpatele, II/36.